

Kontaktperson
Anders Ericson
Landsbyggsavdelningen

Regeringskansliet
Näringsdepartementet

Yttrande över Konkurrenskraftsutredningens slutbetänkande, SOU 2015:15

Länsstyrelsen Skåne välkomnar att det svenska jordbrukets konkurrenskraft äntligen har utretts. Utredningen är dessutom i delar både klarsynt och konkret.

I andra delar verkar utredningen dessvärre inte fullt ut ha trängt in i de komplicerade orsakssambanden och i andra delar verkar man ha blandat ihop olika regelverk och lagar.

Länsstyrelsen finner det dessutom både anmärkningsvärt och beklagligt att beskattningsfrågorna helt har ställts utanför utredningens mandat.

2.1 - Varför strategi

Länsstyrelsen välkomnar att det görs en samlad strategi för de gröna näringarna. Vi delar bedömningen att det skall ske inom ramen för det övergripande målet om ökad hållbarhet. Länsstyrelsen vill när det gäller målet att minska CAPs andel av totala EU- budget även att de förslag som läggs fram också skall åtföljas av en tydligare analys av hur det påverkar konkurrenskraften inom jordbruks och trädgårdsnäringen. Länsstyrelsen har synpunkter gällande utredningens syn på den statliga rollen och efterfrågar en tydligare målbild av hur vi vill att det framtida svenska mervärdet skall betraktas.

Utredningen anger att statens roll är att skapa goda förutsättningar genom villkor och regler i paritet med konkurrentländerna samt genom ett kunskaps- och innovationssystem som är anpassat för företagens behov. När det gäller regelverk lämnar Länsstyrelsen detta till riksdagen och regering att beakta utifrån svenska behov och attityder, då vi gör bedömningen att då vägs även omkringliggande länder med om en analys görs, men är de svenska behoven annorlunda bör de få mer tyngd. Dock önskar sig även Länsstyrelsen tydliga och relevanta regelverk för att på ett bra sätt kunna utföra sitt arbete.

Länsstyrelsen håller med om att attityder är viktigt för företagandet. Frågan är om samhällets övriga attityder gynnar oss eller inte. Utanför jordbruket fastställs det i rapporten att det är det småskaliga jordbruksföretaget som är norm men en allt högre andel av produkterna kommer från storskaligt lantbruk. Vilken bild vill vi ha av det svenska lantbruket och hur påverkar skiften i bilden betalningsvilligheten för de svenska mervärdena, samt vad skall de svenska mervärdena bestå i? Skall vi fortsätta med bra uppfödning eller skall vi på ett tydligare sätt även framhäva livsmedels-säkerheten?

2.2 - Vision 2030

Länsstyrelsen välkomnar att förslaget till vision för jordbruks och trädgårds-näringen men anser att tillägg behöver göras och frågorna gällande djuromsorg och skydd utreds mer. Dock vill länsstyrelsen att det tydligt skrivs att bevarande av åkermarken skrivs ut som en del av visionen då det är grundfaktorn för lantbruk.

De delar i visionen som kan tänkas behöva utredas mer är tankarna kring djurskydd och djuromsorg. Skall man gå lagstiftningsvägen eller via branschöverenskommelser? Mer om detta kommer längre fram i remissvaret. Vidare anser Länsstyrelsen att frågan gällande utnyttjande av vår ändlig resurs jordbruksmark tydligare i visionen med fokus på att bevara densamme. Det skulle kunna vara ett konkretiserande att andelen odlingsbar jord för rationellt jordbruk inte skall minska.

2.3 - Strategi för värdeskapande tillväxt

Länsstyrelsen välkomnar upprättande av klara mål och etappmål som pekar om vi är på rätt väg eller om målen är rimliga, dock kan de behöva konkretiseras mer. Jordbruksverket bedöms naturligt att vara huvudman för en sådan uppföljning.

De etappmål som skrivs bedöms rimliga och mer detaljerade. Den undran Länsstyrelsen har är i etappmål två när det gäller vinstmarginal. Där står att fler företag skall ha bättre vinstmarginal och vara i paritet med andra näringsgrenar, är tanken att de näringsbidrag som finns i lantbruket skall räknas in i ett sådant nyckeltal eller ej?

2.4 - Metod för genomförande

Länsstyrelsen välkomnar övergripande samarbete och att det bildas ett råd som bevakar att strategin som fastställs de facto blir genomförd, men anser att försiktighet bör råda gällande allt för detaljerade instruktioner till myndigheter i regleringsbrev.

När det kommer till myndigheters instruktion och regleringsbrev gör Länsstyrelsen bedömningen att viss försiktighet bör råda så att de regionala skillnaderna inte kolliderar med allt för snäva instruktioner.

2.5 - Förutsättningar att uppfylla visionen

Länsstyrelsen delar bedömningen i rapporten att den begränsade fysiska resursen är mark, och att även om den inte begränsar i så stor utsträckning nu, så är risken hög att den begränsar i framtiden.

Utredningen lägger mycket fokus på växtförädlingsfrågan men Länsstyrelsen Skåne vill peka på ett annat problem, nämligen att mycket högproduktiv mark ligger i direkt anslutning till områden med hög tillväxttakt.

Ett annat politiskt mål slår fast är att vi behöver planlägga mer mark för att lösa bostadsbristen. Detta har nyligen presenterats i långtidsutredningen där bl. a. prof. Hans Lind KTH ingår. Ett av förslagen lyder "Sätt större press på kommunerna så att mer mark planläggs och lätta på restriktioner t.ex. rörande buller och strandskydd."

Detta riskerar att mycket högproduktiv mark bebyggs då mycket höproduktiv mark finns nära våra större städer. Det är därför viktigt att det tydligt framgår av visionen att jordbruksmark inte per definition bara är buffertmark till en framtida stad.

3.1 - Strukturomvandling

Länsstyrelsen delar bedömningen i att strukturomvandling mot färre större enheter kommer att fortsätta och bedömer möjligheten för mindre företag ligger mycket i entreprenörsvksamhet. Dock efterfrågas fler analyser kring om strukturomvandling genom expansions per definition gynnar konkurrenskraften och efterfrågar när marginalnyttan avtar. Bilden av att företag över 200 ha är mer effektiva per definition ifrågasätts utifrån flera aspekter.

Studien från Agrifood som utredningen pekar på visar mycket riktigt att gårdar om 200 ha uppvisar högre produktionseffektivitet än gårdar med 100-200 ha, men inte kompenserad effektivitet. Vid en stor omfördelning av stöd som sker nu kommer således denna bild att påverkas. Vidare säger studien tydligt att "Trots att större gårdar är mer effektiva är det inte möjligt att generalisera och förslagen måste beakta skillnader i produktionsteknologi".

Men anledning av detta gör Länsstyrelsen bedömningen att använda sig av sådana här gränsdragningar kan göra att en "sanning" som inte finns etablerar sig. Bedömningen är att bilden är mer nyanserad egentligen.

Studien visade även att samtliga företag uppvisade ökad effektivitet om det fanns entreprenörsvksamhet medan hög specialiseringsgrad endast var bra i grisproduktion. Entreprenörsvksamhet bedömer vi som stärkande av konkurrenskraften oavsett var i landet företagaren befinner sig.

Länsstyrelsen vill därför föreslå att det tydligare läggs till i utredningen att entreprenörsverksamhet är en del av lösningen för att skapa konkurrenskraft. Förslagsvis för att stärka detta kan vara att använda landsbygdsprogrammets åtgärd för förädlingsstöd och stärka denna budget då i synnerhet för den gårdsnära vidareförädlingen. Budget i denna åtgärd har minskat mycket jämförelsevis med föregående programperiod vilket med ovan resultat då kan konstateras vara kontraproduktivt.

Vidare innebär stora enheter ofta problem med marknadstillträde för yngre lantbrukare att etablera sig. Observandum bör vara att det i studien från Agrifood inte togs hänsyn till markvärde eller kapitalanskaffning. Vi har en tydlig bild idag att yngre lantbrukare är hårt skuldsatta medan äldre är det inte. Mycket av skuldsättningen beror på investeringar dels i mark men även i bla animalieproduktion. Vi kommer att få ett bekymmersamt läge vid en fördubbling av räntan dvs från 2% till 4 % vilket inte beaktas i studien eller i effektiviteten.

Det är även viktigt att det vid stora politiska beslut som tex vid framläggandet av en vision att ha rätt underlag så att en beslutsfattare inte föranleds att tro det blir mer effektivt per definition bara för att genomsnitts arealen ökar, utan förutsättningarna är olika i de olika delarna av landet och inom länen. Även andra faktorer bör alltid beaktas.

3.2 - Företagande och inre effektivitet

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det är en stor spännvid mellan företagen och att det är viktigt att den inre effektiviteten förbättras för att förbättra lönsamheten och har synpunkter på hur detta skulle kunna göras.

Att forskningsmedel fördelas till att förbättra produktionsprocesserna

Länsstyrelsen gör bedömningen att en viktig resurs som kan optimeras i flera lantbruk är tid. Detta är en viktig faktor i produktionsprocesserna. Historiskt har ofta dålig lönsamhet i lantbruksföretag botats kortsiktigt med mer arbete, och vinsten har snarare legat i ett ökat markvärde än i produktionen. För att medvetandegöra för lantbrukarna att tid är pengar och öka marginaltänkande, bör den forskning som bedrivs inom detta område inriktas mot tidstudier då flera av de studier som finns tillgängliga är flera år gamla och tekniken går fort framåt vilket påverkar uppfattningen om hur lång tid allt tar. Mycket av statistik som tas fram och politiska beslut baseras på uppfattningen om hur lång tid alla moment tar i företaget, varför Länsstyrelsen gör bedömningen att detta område bör det satsas på.

Fler verktyg för produktionsstyrning utvecklas

Fler verktyg för produktionsstyrning bedömer länsstyrelsen att marknaden kommer att kunna ta fram om efterfrågan finns, och det bör gå att utnyttja befintliga verktyg från andra branscher för detta ändamål då Sverige i övrigt är kända för sin höga automatiseringsgrad i andra branscher. Något som numera lyfts fram som en konkurrensfördel för företag som vänder hem med sin produktion från utlandet.

Öka rådgivningen och kompetensutveckling som fokuserar på hela företagets verksamhet.

Gällande kompetensutvecklingsinsatser och rådgivning gör Länsstyrelsen bedömningen att det är mycket viktigt att detta led stärks. När det gäller genom kompetensutveckling inom landsbygdsprogrammets regi anser länsstyrelsen att detta sker bäst regionalt för att företagarna är lokala och inte landsvida i sitt företagande. Att resa på en kurs i Alnarp om du bor i Västerbotten är troligen inte aktuellt eller till Umeå om du bor i Halland.

3.3 - Kapitalförsörjning och investeringar

Länsstyrelsen delar uppfattningen att kunskaper om byggnation är viktigt, men delar inte uppfattningen att lantbrukare behöver kunna allt. Länsstyrelsen är vidare av uppfattningen att kapitalmarknaden har kapital idag men ser farhågor med den höga skuldsättningen som finns och gör även bedömningen att då bankernas fokus på kassaflödet ökar minskar också möjligheten till tillgången på kapital.

Gällande byggnation är det viktigt att lantbrukaren har en god förhandlingsförmåga. Vidare skall det läggas in att lantbrukaren troligen inte gör så många stora byggnationer under sitt lantbruksliv varför det bör satsas mycket på god tillgänglighet på kvalificerade rådgivare samtidigt som lantbrukaren bör inriktas på att ha god allmän kunskap vad han kan ställa för krav och vilket ansvar han har.

Att investeringsvilja styrs av framtida förväntningar om lönsamheten är rimligt. Risker finns när kassaflödet inte ger ordentlig teckning och vinsten finns i det ökade markvärdet. Samtidigt styrs investeringsviljan av vilken fas lantbrukaren befinner sig i, ung/gammal etc. En äldre lantbrukare utan ett generationsskifte i sikte är mindre benägen att investera än en som har generationsfrågan löst. Detta samtidigt som den yngre lantbrukaren, ofta utan kapital, är intresserad av att investera men har ännu inte förtroende från banken. Intressant hade varit om man i utredningen även beaktat detta samt funderat mer över garantilån för yngre lantbrukare eller eventuellt revolverande fonder som en möjlighet att stärka tillgången på lokalt kapital.

3.4 - Riskhantering

Länsstyrelsen delar bedömningen att utbildning inom risk för lantbruksföretagare är viktigt men inte att mer utreda kunskapsluckor hos lantbrukarna då länsstyrelsen bedömer att de resurserna gör bättre nytta genom att satsa på målgruppen med den befintliga forskning som finns idag.

Utredningen delar grovt in riskerna i produktionsrisker och prisrisker men det bör påpekas att legal/politisk risk nog är tillräckligt stor för lantbrukaren att det förtjänar att diskuteras som en egen risk. Detta då det delvis klart hänger ihop med de andra riskerna men har ofta en annan källa, tex politiska beslut och visioner.

Vikten av att kunna identifiera vilka risker man har, strukturera och bedöma dem, är viktiga komponenter för att kunna göra bra strategiska beslut i stort och smått.

3.5 – Ägarbyte och delat ägande

Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag om full avtalsfrihet för vinstdelning mellan ägare och driftsansvariga.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att åldersstrukturen inom jordbruksnäringen är bekymmersam och att omfattande och kapitalintensiva generationsskiften och andra typer av överlåtelser måste underlättas.

Länsstyrelsen ställer sig därför bakom förslaget att Jordbruksverk får i uppdrag att redogöra för modeller för olika typer av ägarbyten samt för vinstdelning ägare/driftsansvarig.

Denna utredning går längre än tidigare utredning om Jordbruks- och bostadsarrende som stannade vid ett förslag om möjlighet att indexera jordbruksarrenden. Det förslaget ställde sig Länsstyrelsen frågande till, huvudsakligen pga att arrende normalt betalas i förskott medan index av förklarliga skäl får beräknas i efterhand.

Full avtalsfrihet som föreslås i denna utredningen ställer sig Länsstyrelsen däremot helt bakom.

3.6 - Jordförvärvslagstiftningen

Länsstyrelsen varnar för konsekvenserna av en borttagning av jordförvärvslagen.

Utredningen föreslår en översyn av jordförvärvslagen med syftet att öka möjligheten för bolagsförvärv av jordbruksmark. Nuvarande lag syftar, utanför glesbygd och omarronderingsområden, just till att begränsa bolagens möjlighet att förvärva jordbruksmark.

Frågan om huruvida bolagsägande av jordbruksmark ger en verklig konkurrensfördel har varit livligt omdebatterad under de senaste åren, men är i grunden ett politiskt vägval.

Länsstyrelsen nöjer sig därför med att konstatera att en drastisk uppluckring av jordförvärvslagen skulle innebära långtgående, och i vissa fall närmast oöverskådliga, förändringar för hela den svenska landsbygden.

Länsstyrelsen insisterar på att frågan utreds detaljerat innan några oövertänkta förändringar införs.

3.7 - Arrendelagstiftningen

Länsstyrelsen förordar borttagning av besittningsskyddet för sidoarrenden upp till fem år.

Utredningen stöder Jordbruks- och bostadsarrendeutredningens förslag om förändrat besittningsskydd för sidoarrende, vilket Länsstyrelsen i sitt yttrande över den utredningen vände sig starkt emot.

Länsstyrelsen konstaterade att många hade sett fram mot en modernisering och liberalisering av arrendelagstiftningen. I stället förordade utredningen mer av det som till stora delar utgör grundproblemet, dvs ett besittningsskydd som av många inte uppfattas som rimligt. Länsstyrelsens beräkning visade att man vid närmare 8.000 markupplåtelser gjort medvetna val (muntliga avtal, avtal under ett år eller andra avtalskonstruktioner) just för att undvika tvingande besittningsskydd.

I utredningen beskrevs beträffande 1972 års bestämmelser "...farhågor om att besittningsskydd skulle begränsa jordägares intresse av att upplåta mark, motverka rationalisering och öka antalet muntliga ö.k." Länsstyrelsen konstaterade att de av utredningen föreslagna åtgärderna riskerar att medföra just detta.

4.3.1. – Djurskyddslagen & EU:s minimikrav

Länsstyrelsen är positiv till att regeringen driver på för skärpt EU-lagstiftning och att den ska verka för likvärdig tillämpning.

Det framgår i utredningen att Sverige fortsatt framöver ska vara med och driva frågan om ett bättre djurskydd inom EU. Samtidigt ska de svenska reglerna sänkas till EU-nivån. Det kan finnas en svårighet att vara drivande i en fråga om man inte själv ligger i framkant.

Att minska kraven i lagstiftningen och istället införa kontrollprogram i de mindre produktionsgrenarna, ex lammproduktion, skulle innebära ökad administrativ börda och ökade kostnader för produktionen. På grund av detta skulle många producenter inte gå med i kontrollprogrammen, vilket skulle ge en sämre djurhållning än i dagsläget i de besättningar som inte går med.

Både att svanskupera grisar och näbbtrimma höns är smärtsamma ingrepp som inte är förenligt med ett gott djurskydd. Ingreppen leder till ökade infektioner med en högre antibiotikaanvändning. Dessa ingrepp behövs inte i dagens svenska djurhållning, men sänks kraven, ex genom ökad beläggning som i övriga Europa, kan detta krävas för en fungerande produktion.

4.3.2. – Svenska särkrav

Målstyrning ser Länsstyrelsen som positivt, likaså ökad flexibilitet. Djurhållare och handläggare vill dock också fortsatt ha svar på vad som utgör minimimått, minsta tillsynsfrekvens etc. Om sådant inte finns uppstyrt i lagstiftningen riskerar godtyckligheten i kraven att öka och förutsägbarheten för den enskilde att minska, något som också mycket riktigt nämns i utredningsförslaget.

Byggnadskostnaderna i Sverige består inte enbart av att vi har högre djurskyddskrav. En stor del av skillnaden i kostnaderna är att Sverige har ett annat klimat än stora delar av Europa, vilket ställer andra krav på byggnaderna för att ha en acceptabel djurmiljö i stallarna. Att öka beläggningen i ex grisstallar och fjäderfästallar till samma nivåer som resten av Europa, för att på så sätt minska byggnadskostnaden, ger andra bekymmer i produktionen. Exempelvis högre risk för svansbitning, högre antibiotikaanvändning samt att det kan vara svårt att hålla salmonellafrihet i fjäderfäbesättningarna. Detta är inte förenligt med den djurvälståndsnivå vi ska ha i Sverige. Sverige ska ha en konkurrenskraftig produktion, men detta får inte innebära att djurvälståndet i den svenska animalieproduktionen sänks.

Om särkraven för den svenska animalieproduktionen tas bort och nivån sänks till samma som i övriga Europa, varför ska då de svenska konsumenterna välja svenskt i butikerna? Dessa djur har ju inte haft det bättre än de från övriga Europa.

Att Sverige skulle kunna producera varor till samma pris som övriga Europa om djurskyddskraven sänks är inte troligt då produktionskostnaden även beror på kvantiteten och där ligger Sverige i de flesta fall långt efter många andra europeiska länder. Med sänkta svenska krav skulle detta leda till att vi producerar samma produkt som andra europeiska länder men fortfarande till ett högre pris. Vissa nischade produkter med särskilda högre djurvälståndskrav skulle kanske kunna säljas dyrare, men de som inte är med i dessa frivilliga program kan då inte längre få ut något mervärde ur sina produkter och priset blir troligtvis än lägre än idag då det i butikerna riskerar att säljas för samma pris som andra europeiska varor.

Lantbrukare blir kontrollerade från många olika håll, både av myndigheter och olika branschorganisationer. Att samordna detta mer vore önskvärt och skulle kunna minska pappersarbetet mm för den enskilda lantbrukaren samt minska dubbelarbetet från de kontrollerandes sida. Men för att detta ska fungera krävs en transparens i branschorganisationernas kontroller och en öppenhet med resultaten från de egna

kontrollerna. Uppmärksammade brister i djurhållningen måste rapporteras till länsstyrelsen för att branschens egna kontroller ska kunna användas i länsstyrelsens riskbedömning och därmed i vissa fall minska antalet kontroller på de enskilda gårdarna.

4.3.2. - Betesdrift

Betesdrift kan behöva utredas igen ur perspektivet att lantbrukarna ska bli till fullo kompenserade för sitt utmärkta arbete. Men man behöver bara gå och titta på ett kosläpp för att se vad djuren själva tycker. Det finns också otaliga studier i ämnet sedan tidigare som ligger till grund för beteskravet. Vad gäller allmänhetens syn på att ko ska få komma ut så är det bara att läsa ett öppet forum om ämnet vart som helst på nätet. "Då ska jag bli vegetarian" och "då kommer jag köpa brasilianskt kött" är några av de vanligare kommentarerna.

Betesdriften kan i vissa fall vara svår att uppfylla för vissa företag, men att ta bort kravet på bete medför andra problem. Även om de stora lösdrifter vi har idag ger korna möjlighet till ett mer naturligt beteende än i uppbundna stallar, så sliter stallmiljön ändå rätt mycket på korna. Betet är en viktig period för korna. Korna får möjlighet att gå på torrt och mjukt underlag, vilket underlättar läkning av klövar och ben. Korna har även möjlighet att röra sig friare då det inte finns någon inredning som begränsar dem. Denna viloperiod som betet är kan påverka kornas livslängd och därmed ekonomin i företaget.

På betet minskas även smittrycket bland djuren då de har tillgång till en större yta. När djuren är på bete finns även möjlighet att städa och underhålla stallar enklare än om djuren är kvar i stallen. Den ökade kostnaden med att anpassa stallar till att fungera även under extremt varma sommardagar riskerar att bli större än kostnaden att hålla djuren på bete.

Om får och lamm inte hålls på bete genererar detta ökade kostnader, både för de större byggnader som krävs för att hysa samtliga lamm men också för den ökade ströätgången och den dyrare utfodringen med skördad gröda.

4.3.3.

Länsstyrelsen är positiv till att ett vetenskapligt råd tillsätts för att säkerställa att kraven i djurskyddslagen baseras på forskning och beprövad erfarenhet. Allmänhetens etiska och moraliska värderingar bör inte glömmas bort i sammanhanget och också ligga till grund för lagstiftning. Stor vikt bör därför läggas i sammansättningen av vetenskapliga rådet – vilka ska representeras?

Risken med flera olika märkningar är att det blir väldigt svårt för konsumenterna att se skillnad på de olika produkterna. Vad skiljer den ena svenska produkten från den andra? Det är redan i dagsläget svårt att få tillräckligt betalt för de svenska mervärdena.

Om man framöver ska göra skillnad på svenskt och svenskt är risken stor att konsumenterna inte orkar läsa på och sätta sig in ordentligt och då väljer det billigare svenska som med sänkta krav kanske inte är mycket bättre än andra europeiska varor och producenterna får inte mer betalt för sina varor för det är konsumenterna inte beredda att betala.

4.3.4.

Länsstyrelsen är positiv till att samordning och samsyn prioriteras i utredningsförslaget. Samordning och samsyn, såväl regionalt som nationellt, är av vital betydelse för rättsäkerheten och kan inte nog betonas. Länsstyrelsen välkomnar konstruktiva förslag på hur arbetet ska bedrivas nationellt mellan 21 individuella länsstyrelser och ett jordbruksverk.

Gott djurskydd kan uppnås på fler sätt än genom lagstiftning anser utredningen. Problemet med detta är att vi i Sverige har en syn på lagstiftningen som att den är normgivande. Lagens miniminivå ses som optimal lösning.

Om kraven sänks är risken stor att det i stor del av animalieproduktionen kommer ställas lägre krav på djurskyddet i och med att inte lagen kräver mer. I vissa andra europeiska länder har man väldigt lite lagkrav, men man har rekommendationer som är högt ställda och som använd som norm. Så visst fungerar denna modell men det kan vara svårt att ändra det tänk vi har i Sverige där lagen sätter standard.

Även om lagkravet sänks och djurskyddsnivån uppnås på annat sätt så krävs det fortfarande kontroll på något sätt. För att konsumenterna ska betala mer krävs att de kan lita på produktens kvalitet och detta görs genom kontroll. För producenten är kontrollen tids- och energikrävande oavsett vem som utför den.

Utredningen föreslår ökad målstyrning, ökad flexibilitet och minskad detaljeringsgrad. Samtidigt framgår att lagstiftningen ska vara så tydlig att den enskilde vet vad som förväntas av denne. Detta är en väldigt svår avvägning som ställer väldigt stora krav på kunskapen hos den enskilde.

En allmänt skriven regel betyder både stort tolkningsutrymme för den enskilde och för kontrollanten. Detta kan leda till stor osäkerhet. Även om kontrollanterna via SJV har en fungerande samsyn och bra dialog om hur lagen och föreskrifterna ska tolkas, kan det vara svårt att nå ut till den enskilde med dessa tolkningar om de inte ska vara skriftliga regler.

Ett sätt att uppnå detta som andra europeiska länder har är att det finns rekommendationer som man kan följa för att få en bra djurvälstånd. Dessa rekommendationer är vetenskapligt underbyggda och används som norm, men i och med att de enbart är rekommendationer så ges det möjlighet till andra lösningar.

Men detta bygger väldigt mycket på en ändring av det svenska tankesättet. Både den enskilde animalieproducenten samt rådgivarna i branschen måste anamma dessa rekommendationer som ett optimalt sätt att hålla djur och inte sträva efter lagens miniminivå.

4.3.5

Tar man bort förprovningen så förflyttas kontrolldelen och kostnaderna till kontrollen i fält, och då av befintliga byggnader med djur som riskerar att behöva göras om och göras rätt. Förprovningar ska numera vara klara inom 56 dagar från komplett ansökan, en tidsrymd som måste betraktas som fullt rimlig.

Förprovningen är ett förebyggande djurskyddsarbete som säkerställer att stallar som byggs uppfyller lagens miniminivåer. Redan i dagsläget ses dessa föreskrifter oftast som rekommendationer av djurhållarna och inte de miniminivåer de faktiskt är.

Om kravet om förprovning tas bort är risken stor att det än mer börjar sliras på kraven i föreskrifterna och de stallar som byggs blir sämre och i vissa fall olämpliga för djurhållning. Vid förprovningen uppmärksammas oftast en hel del saker som inte uppfyller lagkraven och som skulle bli mycket kostsamma att åtgärda i efterhand, men som relativt enkelt kan ändras när stallet bara är i planeringsstadiet.

Att åtgärda brister när stallarna redan är i bruk medför större kostnader, både då åtgärderna kan vara svårare att utföra samt eventuellt produktionsbortfall om stallet måste tömmas under tiden. Felaktigheter i planerade stallar uppmärksammas vid förprovningen både när djurhållaren gjort ansökan själv samt när rådgivare varit inkopplade.

Rådgivningsföretagen kommer troligtvis inte ta på sig något ansvar om ett stall byggs på ett felaktigt sätt. Detta betyder att om förprovningen tas bort läggs ett mycket större ansvar på den enskilde djurhållaren att vara inläst inte bara på föreskrifterna utan även på aktuell forskning för att kunna utforma stallet på ett korrekt sätt för att inte behöva göra kostsamma förändringar framöver.

Om stallarna inte granskas innan byggnationen läggs ett ännu större krav på djurskyddsinspektörerna att granska hela stallarna vid sina kontroller. Detta kräver utförligare kontroll vilket tar längre tid och därmed blir en större kostnad för myndigheten.

Om brister måste åtgärdas krävs uppföljning vilket i sin tur resulterar i en avgift för den enskilde. I dagsläget är förprovningen och besiktningen avgiftsfri. Om kostnaderna framöver blir för stora för djurskyddskontrollerna i och med detta, finns det risk att det i framtiden tas ut en avgift redan vid första kontrollen eller att finansiering måste ordnas på annat sätt.

Detta betyder även att varje enskild handläggare måste vara specialist på ännu fler områden. I mindre län kan detta vara ett stort bekymmer då det inte finns tillräckligt med personal för att de ska kunna specialisera sig, utan de måste kunna genomföra flera typer av djurskyddskontroller på många olika djurslag.

I dagsläget informeras kommunen i samband med en förprovning. Om förprovningen tas bor läggs ett större ansvar på den enskilda lantbrukaren att sköta denna information. Det är möjligt att kommunen kan behöva införa en egen granskning istället, liknande de tidigare byggloven.

En ökad målstyrning och mindre detaljregler i lagstiftningen kräver även ett ändrat tankesätt i utformningen av stallar hos många djurhållare. Redan i dagsläget är det ibland svårt att argumentera för eller emot en lösning när man bara har forskning och erfarenhet som stöder ställningstagandet och inte en detaljerad regel.

Med minskade detaljregler blir denna kunskap och praxis mer viktig och det ställer större krav på kunskapen hos både kontrollant och djurhållare. Det kräver även en ökad acceptans hos djurhållare att bara för att det inte står svart på vitt i en lagtext så kan det vara på ett visst sätt.

Övriga synpunkter inom område 4.3

Utredningen bör, förutom kortsiktiga ekonomiska vinster, även väga in de långsiktiga konsekvenserna för de svenska lantbrukarna om de svenska mervärdena, enligt allmänhetens uppfattning, urholkas.

Sverige kan inte konkurrera med lägsta pris, inte ens om den svenska djurskyddslagstiftningen harmoniseras helt med EU-direktiven. Svenska mervärden, såsom djurskydd, är det som säljer i butik och numera också vid upphandlingar.

Djurskyddet är i sin tur nära kopplat till lägre antibiotikaförbrukning och smittskyddsläge. Ur det perspektivet bör man noga fundera över om vi vill harmonisera med EU-direktiven ur perspektivet svenskt lantbruk eller om vi bör hålla oss så högt över som det går. Det kostar också att sköta sjuka djur och vara spärrad på grund av smittsam sjukdom, vilket inte berörs av utredningsförslaget.

Om handeln skulle avstå en marginell del av vinstmarginalen direkt till brukaren genom att betala extra för mervärdena, vilket inte sker idag, skulle merkostnaderna vara lösta och mervärdena bestå. Det bör beaktas i den här utredningen eller lanseras som ett sidospår.

Flera av punkterna har för övrigt utretts i samband med förslaget om ny djurskyddslag, om än ur lite andra perspektiv.

4.4 - Växtskydd

Länsstyrelsen Skåne tillstyrker utredningens förslag beträffande växtskydd.

Utredningen föreslår att Kemikalieinspektionens godkännande av växtskyddsmedel förenklas, att ömsesidigt godkännande accepteras och att det ska öppnas upp för medel med mindre volymer mm.

I dessa delar anser Länsstyrelsen att utredningen hamnat helt rätt, både i sin analys och i de föreslagna åtgärderna.

4.5 - Tillståndsprovning

Länsstyrelsen välkomnar förbättrad vägledning men ställer sig helt frågande till förslaget om att ta bort samrådsprocessen vid anmälningsärenden.

Vägledningar är inte i något avseende fel att förbättra i syfte att skapa en mer enhetlig tillämpning av regelverket.

Länsstyrelsen är förvånad när man släpper fram utredningar med direkta felaktigheter som att det finns en samrådsprocess i anmälningsärende och föreslår i utredningen att ta bort något som inte finns, d v s samrådsförfarandet för anmälningspliktiga förändringar.

Allt som oftast är ansökningshandlingarna som inkommer i behov av komplettering. Grundläggande råd som LST lyft till LRF är bl. a. vikten av att verksamhetsutövare granskar de ansökningshandlingar som anlidade konsulter har tagit fram då det visat sig att de många gånger innehåller rena faktafel. Detta medför onödiga krav på komplettering som bidrar till en längre handläggningstid. Tiden från inlämnad ansökan till komplett ansökan kan variera beroende på såväl verksamhetsutövarens återkoppling avseende kompletteringsbehovet. Inte alltför sällan behövs flera kompletteringsrundor innan ansökningshandlingarna är kompletta.

Länsstyrelsen har också uppmärksammat att verksamhetsutövare oftast begär förlängd yttrandetid precis innan deadline vilket också påverkar planeringen av handläggningen av ärendet och riskerar att förlänga Länsstyrelsens handläggningstider.

Länsstyrelsen har ett uppsatt mål om 180 dagar från komplett ansökan till beslut. Även inom ramen för denna tid förekommer ett remissförfarande till verksamhetsutövare inför upprättandet av tillståndsbeslutet. För att få en effektiv handläggningstid är det därför viktigt att verksamhetsutövare håller de deadlines som sätts, eller i god tid meddelar behov av förlängd yttrandetid.

Som Länsstyrelsen ser det så kan verksamhetsutövare i mycket hög grad bidra till att korta handläggningstiderna genom att tillse att ansökningshandlingar är kompletta från början, och att de undersökningar/recipientkontroller som behöver göras är på plats redan när handlingarna lämnas in. Ju mindre kompletteringsbehov av en ansökan desto snabbare process.

6.3 Rådgivning

Länsstyrelsen delar utredningens beskrivning av behovet av kvalificerad rådgivning.

6.4.1 Högre utbildning

Länsstyrelsen delar utredningens behovsbeskrivning men föreslagen leder inte till önskat resultat

Behovet av högre akademisk utbildning och praktisk kunskap har länge varit ett uttalat behov men svårt att åstadkomma. För att locka studenter/elever har utbildningarna diversifierats och det har till viss del gjort dem bredare och mera generella.

För att möta arbetsmarknadens behov ligger det i de flesta studenters strategi att de ska bör utbilda sig brett. Om marknaden efterfrågar specialister, så måste det tydligt kommuniceras till studenterna. För att koppla samman teori och praktik så har ett flertal modeller provats:

- Krav på yrkeskunskap innan antagning till universitetet – togs bort
- Ett första yrkesförberedande år på Agronomlinjen – togs bort
- Trainee-utbildning för rådgivare – Utredningens förslag

Förslaget med Traineeutbildning kan hjälpa studenter att bli duktiga rådgivare men det skapar inte den profil på praktiskt kunniga rådgivare som marknaden efterfrågar. Ett förslag kan vara att Lantmästarprogrammet får ett påbyggnadsår som kan ge fördjupade naturvetenskapliga kunskaper och på så sätt göra det möjligt för näringen att få tillgång till rådgivare med stor praktisk kunskap, förankrad i naturvetenskaplig/teknisk grund.

Den optimala rådgivaren är svår att utbilda. Företagare gillar ofta "doers" men för att ta rätt strategiskt beslut och skapa innovation behövs fördjupad kunskap och de tre förmågorna teknisk, kreativ och social/beteendemässig förmåga.

6.4.3 Gymnasi utbildning

Länsstyrelsen bedömer att den nya gymnasieläroplanen (2011) förhindrar utredningens förslag.

Utredningens identifierade behov av jordbrukskunskap och naturvetenskap är mycket svårt att förverkliga efter införandet av den nya Gymnasieläroplanen 2011. Med den nya läroplanen fick de yrkesinriktade utbildningarna en mera omfattande praktiskt profil.

Det är fortfarande möjligt att läsa naturvetenskapliga ämnen som komplement, men studieplanen blir då så omfattande att det går ut över helheten och väldigt få elever uppnår tillräckligt höga betyg för att kunna konkurrera med elever från t.ex. naturvetenskapliga programmet, om platserna på högskolor och universitet.

6.4.4 Kompetensutvecklingsinsatser

Länsstyrelsen delar utredningens behovsbeskrivning gällande långsiktighet men saknar faktaunderlag som visar att regionala behov, enligt utredningen, bättre tillfredsställs genom central administration av Jordbruksverket.

Länsstyrelsen håller med om att det finns skäl till att lägga långsiktiga planer för kontinuerligt utbud av kompetensutveckling. När det gäller behovsanalyser och mål så är det troligtvis en fördel att vissa typer av kompetensutveckling kan erbjudas under hela programperioden och att grundinnehållet i utbildningarna kan vara detsamma, över landet. Detta är dock inte detsamma som att kompetensutvecklingen i sin helhet ska administreras enbart centralt av Jordbruksverket.

Regionalt finns stora skillnader i behov och kunskapsnivå hos företagare. Det är viktigt att utbildningarna kan hållas på en anpassad nivå med utbildare som har förankring i de produktionsförutsättningar som finns regionalt. Det är också viktigt att genomförandet görs nära företagarna så att de kan kombinera sitt löpande arbete, t.ex. djurskötsel, med utbildningen. Det är viktigt att regionalt uppkomna behov kan tillgodoses och därför måste centrala insatser kompletteras med regionala.

Länsstyrelsen föreslår därför att en central behovsanalys kompletteras med en regional analys för att ta fram behovet av kompetensutveckling (svara på frågan "vad?"). Genomförandet görs därefter regionalt för att möta de aktuella målgrupperna (svara på frågan "hur?" och "när?").

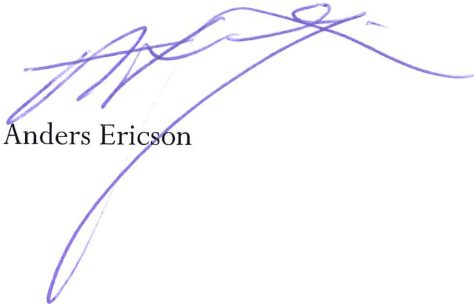
Avslutningsvis konstaterar Länsstyrelsen att det i utredningsuppdraget anges att "Eventuella förslag som har betydelse för framtagande av nytt landsbygdsprogram för perioden 2014-2020 ska delredovisas senast 31 oktober 2013". Länsstyrelsen finner det anmärkningsvärt att det som utredningen nu föreslår gällande kompetensförsörjning inte har diskuterats vid framtagning av programtext, vilket är förvånande om det faktiskt redovisades redan hösten 2013.

Först väldigt sent i processen våren 2015 har frågan tagits upp för diskussion och det är mycket olyckligt att detta inte genomlysts under 2014.

Beslut om detta yttrande har fattats av tf avdelningschef Marie Jeppsson. I den slutliga handläggningen har deltagit enheterna Miljö, Samverkan samt Djurskydd och veterinär inom Landsbygdsavdelningen, tillsammans med Miljöprövningsenheten inom Miljöavdelningen. Föredragande har varit tf enhetschef Anders Ericson.

Marie Jeppsson

Anders Ericson